

Саха тыла 4 кылаас

Аат тыл	Туохтуур	Дабаанын	Нууч.д.а.
-лаах	-ыгас	-ТЫҢЫ	-ай
-таабы	-иик	-лаахай	-ой
-ҥы	-с	-тай	-эй
-сах			

БЭРЭБИЭРКЭЛЭН

- Ахсынньыга тымныы, хаара суох буоллабына - бэс ыйыгар кураан буолар.

Биир биилкэ
Икки иннэ
Үс үтүлүк
Түөрт түөрэй
Алта ат
Сэттэ сэлээппэ.

• Ахсаан аат

Хас?

Төһө?

Ахсаан ааттары бул, ыйытыыта туруор.

- Айаннаабыттарын үһүс күнүгэр улахан эһэ суолугар кэтиллэ түспүттэр.
- Биһиги сүүрбэ биирис үйэбэ олоробут.
- Уон биирис кылаастар эксээмэн туттараллар.

- Кэрискэ ахсаан аат
ХАҺЫС?

Кэрискэ а.а. бул

- Оскуола күрэбэр Саша үһүс миэстэ буолла.
- Коля ахсыс кылааска туйгуннук үөрэнэр.
- Бэһис киһинэн бырааска суруйтардым.

- Эн харангаччылар төттөрү-таары көтө сылдьяр сыырдарын үрдүгэр тохтоотум.
- Кинилэр харангаччылар уйаларыттан тахсалларын кэтэстибит.

- Миша талах быыһыттан кубах оҕотун тутта.
- Оҕолор ойуурга бардылар.
- Колялаах Ваня сөтүөлүү баран испиттэрэ.
- Мин, Дима, Сеня уонна Ваня буоламмыт бэҕэһээ киэһэ биир кинигэни ааҕан бүтэрдит.

Сирэй солбуйар аат - ким? туох? диэн ыйытыыга хоруйдуур, биридимиэти көрдөрөр, аат тылы солбуйар.

Сирэйэ	Биир ахсаан	Элбэх ахсаан
1	Мин	Биһиги
2	Эн	эһиги
3	Кини	кинилэр

Ыйар солбуйар аат

Биир ахсаан	Элбэх ахсаан
бу	балар
ИТИ	итилэр
ол	олор

- **Ыраах** дэриэбинэ көстөр.
- **Тэйиччи собуус** оболор сөтүөлүү сылдыаллар.
- **Чугас** массыына айаннаан иһэр.

- Т ИТИ
- А -
- С
- Т
- Т
- Т
- Х
- Т

- Кыыс ойуулаах сурунаалы **көрөр.**
- Коля уруокка бэйэтэ суруйбут кэпсээнин **ахта.**
- Костя аҕатыгар мэлдьи **көмөлөһөр.**

Туохтуур

- Биридимиэт тугу гынарын көрдөрөр.
- Тугу гынар? хайыыр? диэн ыйытыыга хоруйдуур.
- Этиигэ - кэпсиирэ буолар.
- Кэминэн, ахсаанынан, сирэйинэн уларыйар.

Туохтуур билигини кэмэ

- Мин куоракка танас атыылаһа бардым.
- Билигин буола турар хайааһыны көрдөрөр.
- Тугу гынар? Хайыыр?
- Ахсаанынан, сирэйинэн

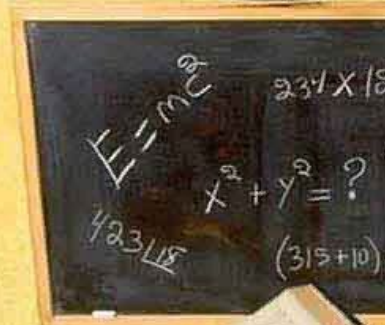
Туохтуурдары уларытан суруй

Аах, сүүр, хомуй

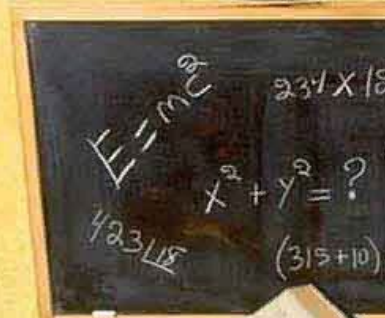
Биир ахсаан

Элбэх ахсаан

- 1 с.
- 2 с.
- 3 с.

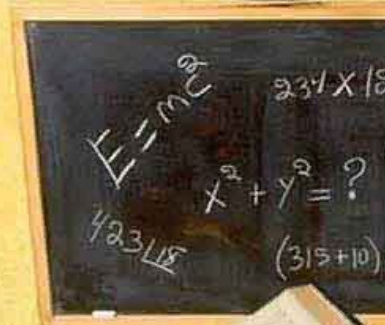

- Нарыйа маџаһыынтан килиэп, арыы атыылаһан **кэлбитэ.**

Туохтуур ааспыт кэмэ

- Буолан бүппүт хайааһыны көрдөрөр.
- Тугу гынна? хайаата?
- Ахсаанынан, сирэйинэн уларыйар.

Ааспыт кэмнэ уларыт

Биир ахсаан   Элбэх ахсаан

- 1 с.
- 2 с.
- 3 с.

Түохтуур билинги кэмэ	Түохтуур ааспыт кэмэ
Тугу гынар? Хайыыр?	Тугу гынна? Хайаата?
Буола турар	Буолан бүппүт
Ахсаанынан, сирэйинэн уларыяр	Ахсаанынан, сирэйинэн уларыяр

Сага чааһынан ырыт

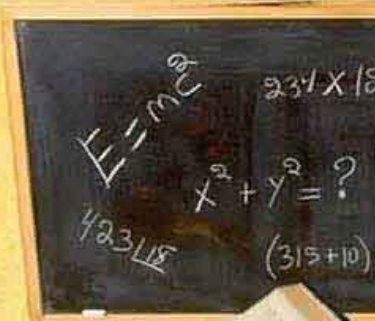
- ыллаабыта -
- илдьэбин -
- үөрэнэбит -

- Сайыына суумкатын Дайаанаба илдьиэбэ.
- Эбэм үбүлүөйүгэр сана былааччыа кэтэрдихпит.

Туохтуур кэлэр кэмэ

- Буолуохтаах хайааһыны көрдөрөр.
- Тугу гыныа? хайыа?
- Ахсаанынан, сирэйинэн уларыйар.

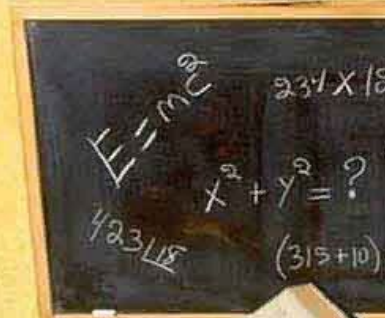

Кэлэр кэмнэ уларыт түс, быс

Биир ахсаан

Элбэх ахсаан

- 1 с.
- 2 с.
- 3 с.

- Кыргызттар буспут бөдөн отону хап-сабар итигэстээн сыбыгыраппыттара.

- Уопсастыбаннай миэстэлэргэ бэрээдэктээхтик сырыт.
- Дьон сылдьарын мэхэйдиир гына турума, утары иһэр дьонно уна кытыыны тутуһан бар.

ТУОХТУУР СОРУЙАР КИЭБЭ

- Баҕарыыны, көрдөһүүнү, ыңырыыны, соруйууну
- тугу гын? хайаа?
- элбэх ахсаанна - н суруллар

Сага чааһынан ырыт

- Сүүрүөххүт -

- Көттө - көтөн табыста
- барда - баран хаалла
- көрдө - көрө биэрдэ
- аабар - аабар буолбут
- бүттэ - бүтэрэн кэбистэ
- сүүрдэ - сүүрэ турда

Көмө туохтуурдар

Сага чааһынан, этии чилиэнинэн ырыт.

- Кинилэр линкир мастаах ойуурунан алааска киирэн кэллилэр.

Бэрэбиэркэлэн

- Сылгы кыһын хаарга сытар, күөлэһийэр буоллабына - күн-дьыл сылыһар, былытырар, хаардыыр.

- Биһиги кылааһынан Дьокуускай куоракка киинэҕэ бардыбыт.
- Биһиги кылааһынан Дьокуускай куоракка киинэҕэ барбатыбыт.

- Хайааһын буоларын көрдөрөр туохтуур **буолар халыып**, оттон буолбатын көрдөрөр туохтуур **буолбат халыып** дэнэр.

